

ТМ	Г. XXIX	Бр. 3	Стр. 433 - 435	Ниш	јул - септембар	2005.
----	---------	-------	----------------	-----	-----------------	-------

Приказ дела
Примљено: 13.02.2005.

Данило Ж. Марковић

ЗНАЧАЈАН ЕНЦИКЛОПЕДИЈСКИ ПРОЈЕКТ*

Захваљујући финансијској помоћи Националног друштвено-научног фонда Руске Федерације у Москви је за протеклих девет година објављено неколико капиталних дела из области друштвених наука у форми антологија и енциклопедија. Тако су објављене Антологија светске политичке мисли, Антологија светске правне мисли, Политичка енциклопедија (двотомна), Нова филозофска енциклопедија (четворотомна), а крајем прошле (2003) и *Социолошка енциклопедија* (двотомна), на скоро 1600 страна (енциклопедијског двостубног формата) са преко три хиљаде одредница. У писању одредница учествовало је око три стотине најзначајнијих и најпознатијих руских научника не само из области социологије, већ и из области других друштвених наука. Директор научног пројекта за припрему енциклопедије био је *Г. Ю. Семигин*, доктор политичких наука, а научну редакцију чинили су: *В. Н. Иванов*, дописни члан РАН (главни редактор), *Г. Ю. Семигин*, доктор политичких наука (заменик главног редактора), *Ж. Т. Тошенко*, дописни члан РАН (заменик главног редактора), *И. В. Ладодо*, кандидат филозофских наука (научни секретар), *Л. Н. Алисова*, доктор политичких наука, *А. И. Антонов*, доктор филозофских наука, *В. И. Гораџа*, доктор филозофских наука, *З. Т. Голенкова*, доктор филозофских наука, *А. В. Дмитриев*, дописни члан РАН, *В. И. Жуков*, доктор историјских наука, *Г. Т. Журављев*, доктор економских наука, *Ю. В. Ирихин*, доктор филозофских наука, *Б. И. Краснов*, доктор филозофских наука, *В. Н. Ксенофонов*, доктор филозофских наука, *Л. Л. Рибакowskiј*, доктор економских наука, *В. К. Сергеев*, доктор социолошких наука, *В. М. Чупров*, доктор филозофских наука и *Р. Г. Јановски*, дописни члан РАН. Рецензенти су три члана Руске академије наука (РАН): *Ю. В. Арутјунјан*, *Н. И. Лапин* и *Л. Н. Митрохин*.

Концепција енциклопедије осмишљена је савремено, припремљена и публикована са научном озбиљношћу, уз избегавање и изостанак сваке врсте идеологизације у обради одредница. У предговору, директор пројекта и главни редактор (*Г. Ю. Семигин* и *В. Н. Иванов*) указали су да се приступило изradi енциклопедије да би се приказала достигнућа социологије у свету и у Русији, науке која, како рекоше, доживљава бум. Уз то указује се, да су у свету настале значајне промене, како у савременом свету тако и у Русији,

* *Социологическая энциклопедия*, (главный редактор *В. Н. Иванов*), Москва, "Мысль", 2003.

које траже социолошко промишљање и социолошко осмишљавање решења за проблеме који настају са тим променама. Али, у решавању тих проблема, каже се у предговору, потребно је да социологија оствари сарадњу и са другим друштвеним наукама у циљу њиховог решавања у складу са прогресивним цивилизацијским променама. Настојећи да удовољи овој потреби редакција је у енциклопедију укључила и неке одреднице, које нису из домена социологије, али чије познавање може допринети улози енциклопедије како су је видели научни директор пројекта и главни редактор.

Енциклопедија садржи одреднице о свим основним социолошким појмовима и категоријама, о настанку и развоју социологије, о социолошким правцима и школама и о најзначајнијим социолошким посленицима од њеног настанка до данашњих дана. Међутим, енциклопедија садржи и одреднице које до сада нису обрађиване у социолошким енциклопедијама (и сличним публикацијама) или које нису довољно обрађиване, а које пружају сазнања о савременим друштвеним променама и појавама. Такве су свакако одреднице: *индекс развоја човековог потенцијала, космички рат, информациона безбедност, социологија безбедности, информационо друштво, друштво ризика, теорија масовног друштва, тероризам, типологија религијских организација, еколошка безбедност и парадоксални човек*. Уз то у енциклопедији се налази и информација о свим социолошким конгресима, о развоју социологије у појединим земљама и биографско-библиографски подаци о најпознатијим социолозима, чији обим је одређен значајем одређеног научника (по оцени редакције). У посебној одредници (есеју) обрађен је развој социологије у Источним и Средњоевропским земљама, па у том контексту и у Југославији (СЦГ) уз помињање неколико социолога из Србије (Р. Лукића, Д. Ж. Марковића, М. Поповића). Оно што представља новину у концепту ове енциклопедије је и уврштавање као посебних одредница значајнијих књига из области социологије, уз кратку информацију о њиховим ауторима.

У енциклопедији је дато доста простора развоју социологије у Совјетском Савезу и касније у Русији и земљама Заједнице независних држава (бивших совјетских република). Постоје посебне одреднице: социологија у Совјетском Савезу и социологија у Русији. Развој социологије у Русији дат је доста опширно. Наиме, поред одреднице о развоју социологије у Русији уопште, постоје и посебне одреднице о свакој од посебних социологија у Русији уз навођење значајнијих истраживачких пројеката који су у оквиру њих реализовани. Енциклопедија садржи информацију о социолошким часописима који су излазили, и који излазе у Русији. Али, оно што је можда још важније енциклопедија садржи податке посебно о свим руским социолозима и ствараоцима (научницима) и у другим наукама чије стваралаштво је значајно и за социолошка промишљања, и то како о онима који су живели и стварали у Русији до Октобарске револуције, тако и о онима који су живели у Совјетском Савезу и Русији, и онима који су живели у емиграцији, и о којима се могло говорити тек од деведесетих година прошлог века. У ред тих научника (социолога) сигурно спадају П. Сорокин, Лудвиговић, Ловров и други. Али, као значајни мислиоци су обрађени и: В. И. Лењин, Ј. В. Стаљин, Л. Троцки, Бухарин, Пашуканис, на начин који је примерен једном енциклопедијском делу. Пажњу читалаца привући ће свакако одредница о *Ковалевском*, оснивачу социологије у Русији до октобра 1917. године и *Зи-*

новјевим, који је као филозоф био марксиста, затим као дисидент живео 20 година на Западу раскринкавајући социјализам (комунизам), а потом је дао критику западног друштва, вратио се да живи у Русији, и даје значајне радове о цивилизацијским проблемима савременог друштва.

Посебним одредницама у енциклопедији обрађене су слободе и права грађана и проблеми њиховог остваривања у савременом друштву. У релативно већем броју одредница обрађени су институционализовани облици економског и политичког организовања међународне заједнице и начин њиховог функционисања. Међутим, релативно скромније су одредницама обрађени проблеми глобализације и транзиције. Изостала је шира интерпретација ових значајних друштвених процеса у савременом друштву са далекосежним последицама за развој наше цивилизације. То се може објаснити својеврсном уздржљивошћу од уопштавања дневно-политичке друштвене проблематике, која није објективно емпиријски истражена и теоријски промишљена, да би нашла своје место у енциклопедијској интерпретацији. Међутим, уз све ово научном озбиљношћу са којом је конципирана, припремљена и објављена ова енциклопедија показује висок домет развоја социологије у Русији, нарочито после друштвених промена извршених деведесетих година прошлог века. Њен развој је био омогућен не само актуализацијом и модернизацијом друштвених наука, уз коришћење развоја друштвених наука и посебно социологије у другим земљама, већ и уважавањем и реафирмацијом развоја социологије у Русији крајем деветнаестог и почетком двадесетог века.

Ова енциклопедија представља значајан допринос не само информисању о развоју социологије у савременом свету, у појединим регионима и државама, већ и о њеном развоју као науке. Енциклопедија представља незаобилазну књигу не само за упознавање са "светом социологије" оних који су заинтересовани, већ и за даљи развој социологије као науке, како теоријске социологије, тако и посебних (примењених) социологија. Она ће наћи широк круг корисника, од знатижељника да сазнају нешто више о социологији, до оних који се професионално баве, или ће се бавити, социологијом, и научних посленика (научника) који настоје да својим емпиријским истраживањима и теоријским промишљањима допринесу даљем развоју социологије у условима стварања "светског друштва".